

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות

מד.

עין משפט נר מצוה

פנ א מיי פיי מהל
שמות הלכה א עין
בשמות ומיי' סמך עשין
נר טושי' חות' סיי עב
סעיף 3:

א פסחים לא: גיטין לו:
קידוש ט: זימ פכ:
ג מדרים לב: ז"ק ט: זימ
כט פכ: א זימ קיג:
ד זימ קיד:

תורה אור השלם

1. השב תשיב לו את
העבט בכא המשכן קני
ושב בשלמתו וברך
ולך תהיה צדקה לפני ה'
אלהיך: דברים כג:

מוסף רש"י

שקונה משכון. לכל מילי
למחייב באונסין (ב"מ פג)
כל ימי הלואה המשכן קני
לו ואם נאסם מייד באונסין,
שאינו עליו לא כשומר חנם
ולא כשומר שכר שפטורין
באונסין. אלא כולו בשמו
ובשמירתו עומד (פסחים
א:). ולך תהיה צדקה.
בהשגת העבט כתיב, אי
אמת קונה משכון אדם
דקה כזה שמינה שזה
בשלמותו. ששאלו לו זה
דבר הקנינו לו, ואם אינו
קונה דקה בהשגתו או
מנין, על שלו שכן (שם).
שמשכנו שלא בשעת
הלוואה. דהא קרא
במשכנו ע"י שליח ז"ד
כתיב, דכתיב לעיל מיה
בחון פתמוד וקומינן לה
בשליח ז"ד, והוא ודאי
קני, ולגבייתו שקלה
ולכח למנוחה למשכנו
בשעת הלוואה, ובה
פלוטא דר' אליעזר המלול
על המשכון קמי' (ב"מ
א:). ובשומר אברה
קמיפלגני. דעומד דר'
עקיבא משום דעמך שכר
מזוה והעוקב מנוחה פטור
מן המלואה. אלא כפי' על
הייב ריפתא לעיל (שם).
שומר אברה. שאלא
אברה והכינתא אל תוך
ביתו, כדכתיב (דברים כב)
ואספתו אל תוך ביתך (שם).
ובע"ז ח"ב (פ"ג). כשומר
חנם. ואינו מייד אלא
בפשיעה (ב"מ כט:).

דלל שוי שיעור וזו. עסקינן: וזדשמואל קמיפלגני. רבי אליעזר
לית ליה דשמואל דמשכון שאינו שזה כל החוב אין אדם מקבלו
אלא לזכרון דברים הלכך שומר חנם הוא עליו וישבע שלא פגע
ושאינו זרשמו ויטול כל מעותיו ור' עקיבא כשמואל קצירא ליה
שלשם משכון שקבלו אכל הלוואה אלף
זוז בשטר אפילו רבי אליעזר מודה
שהמשכון שקיבל אחרי כן לשם משכון
קבלו שהרי אינו זריך לו לזכרון דברים
שהשטר לו לראיה: ה"ג אי דלא שוי
שיעור וזו ד"ע לית ליה דשמואל
וזדריבי יחאק קמיפלגני. רבי אליעזר
לית ליה דרבי יחאק ואינו עליו אלא
שומר חנם ואף על פי שהוא משכון
גמור: אימור דאמר רבי יחאק
שמשכנו שלא בשעת הלוואה. כגון
על ידי ז"ד דבהכי משתעי קרא
דכתיב לעיל מנייה בחון פתמוד
והאיכא וגו' ואמר מר א זה שליח ז"ד:
כשומר

מאי טעמיה דרבי אליעזר אלא לאו בדלא
שוי שיעור וזו ובדשמואל קא מיפלגי לא
בדלא שוי כ"ע לית להו דשמואל והכא
בדשוי שיעור וזו ובדריבי יחאק קא מיפלגי
דאמר רבי יחאק "מנין לבעל חוב שקונה
משכון שנאמר ולך תהיה צדקה אם אינו
קונה משכון צדקה מנין לו מכאן לבעל
חוב שקונה משכון לימא דרבי יחאק תנאי
היא ותיסברא אימור דאמר רבי יחאק
שמשכנו שלא בשעת הלוואה משכנו בשעת
הלוואה מי אמר אלא משכנו שלא בשעת
הלוואה כולי עלמא לא פליגי דאית להו
דרבי יחאק והכא במשכנו בשעת הלוואה
ובשומר אברה דאיתמור (ש' שומר רבה אמר כשומר חנם
ורב

רבינו הגנאל

יבא קתי' ר' אליעזר
שהב ויטול מעותיו.
ואי בדלא שוי שיעור
וזו בהא לימא רבי
עקיבא יכול לומר לו
כלום הלוינו אלא על
המשכון אבד המשכון
אבדו מעותי' אלא לאו
בדלא שוי שיעור וזויה.
ובדשמואל פליגי בדפרישי
רבי עקיבא אית ליה
הא דשמואל ואמר כיון
דפריש וקבליה הא
קבליה. ור' אליעזר לית
ליה הא דשמואל ואפילו
בדפריש. והדין כולי
עלמא לית להו דשמואל
ואפי' דפריש וקבליה
ולא כלום היא. והכא
בדשוי שיעור וזו. ובדריבי
יחאק פליגי דאמר מנין
לבעל חוב שקונה משכון
שנאמר ולך תהיה צדקה.
אם אינו קונה צדקה
לבעל מכן לבעל
חוב שקונה משכון.
וכשמואלו ובעליו מפתו
נותן לו לפיכך כתיב
ולך תהיה צדקה. ר'
לית ליה: ודיחין וכי
הא דר' יחאק תנאי היא
ואמרין ותסברא והא ר'
יחאק לא אמר אלא
במשכנו שלא בשעת
הלוואה כדכתיב קראי כי
תשה ברך וגו' משכנו
בשעת הלוואה מי אמר
ר' יחאק שקונה משכון.
אלא (ב' קשיא להו לרבנן
הא דתנן (שביעית פ"י מ"ב)
המלוואת את חבריו על
המשכון והמסור שטרותיו
לכ"ד אין משמטין מאי
טעמא דהא משכנו בשעת
הלוואה היא. וקאמרין
(גיטין לו.) הא מני ר'
יחאק היא דאמר בעל
חוב קנה משכון (ז.) לימא
דר' יחאק תנאי היא
ופרקין (א) בשמשכנו
שלא בשעת הלוואה
כולי עלמא לא פליגי
דקונה משכון. והכא
במשכנו בשעת הלוואה
ובשומר אברה פליגי.
רבה אמר כשומר חנם.

אימר דא"ר יחאק כו' ומעיקרא פשיטא ליה דשוי יודה ר"א משום דר' יחאק על כן נראה גירסת הספרים דגרסי מאי לאו אפי'
דללא שוי דרבי עקיבא אית ליה דהפסיד כדשמואל ורבי אליעזר לית ליה דשמואל ואפי' דשוי יטול כל מעותיו וזכסיפא כשהלווה אלף זוז בשטר
מודה ר' אליעזר לדאדו מעותיו משום דלורחא דמילתא כשהלווה בשטר שאין נותן לו משכון באותה שעה והווי שלא בשעת הלוואה וקני
משכון מדרבי יחאק וכי מוקי פלוגתייהו דרבי יחאק לא פליגי ר' אליעזר אדרבי יחאק אלא בשעת הלוואה אכל שלא בשעת הלוואה מודה
ר' אליעזר ולא הווי השתא אכדו מעותיו דכסיפא כאכדו מעותיו דרבי עקיבא דההיא דרבי עקיבא אכדו אפי' דמים הימירי על המשכון
וזכסיפא דוקא שכנגד המשכון דהא הווי טעמא משום דקנה משכון כדריבי יחאק כדפרישית ומה שפירש בקונטרס כסיפא שיש שטר אין זריך
משכון לזכרון דברים אכל כרישא שאין שטר הווי משכון לזכרון דברים ולא לגבייתא אין נראה לפרש כן דלמלא דמוקיה לה דפליגי דשוי לימא
למימר לזכרון דברים תפיס ליה דהא לכ"ע אין משמט אפי' משכנו בשעת הלוואה כדפרישית בגיטין (דף לו. ד"ה שאני) וזכיל שעה
(פסחים דף לא: ד"ה דרבי): "א בדשוי וקמיפלגני בדריבי יחאק. תימנה דלמלא דבהא פליגי דמר סבר כיון דשוי תפיס ליה בשביל החוב ורבי
אליעזר סבר א"ע"א דשוי לא נקיט ליה לענין שיפסיד החוב אכל דללא שוי כ"ע לית להו דשמואל ולפ"ה דמוקי שמואל דפריש נחא דכיון
דלפני דפריש לית להו דשמואל סברא הווי דשוי נקטם לא תפיס ליה לענין שיפסיד החוב באצידת המשכון: צדקה מנין. דלא
מיקריא דקה אלא"כ מחסרו ממון: ב"באן א"ע"א שקונה משכון. נראה דאין מתחייב באונסין אלא הווי כמו שומר שכר כדמוכח ס"פ
האומנין (ז"מ דף פג. וסא) דעבי לאוקמא הא דתנן הלווה על המשכון ש"ס משכנו שלא בשעת הלוואה וכדריבי יחאק וכן מוכח בה"ג דשומר
שכר הווי: ש"שומר אברה רב יוסף אמר רב. ורבה אמר רב. פסק ר"א דהלכה כרבי יחאק דאמר צדקה אין צין המודר (ד"ה דף לו.) ד"ע
אית להו פרוטה דרבי יוסף ואין נראה משה כלל דרבה נמי מודה דאי אפי' עניא דלא צבי למיתב ליה דאטו מן לית ליה דשוי לימא
במלואה פטור מן המלואה אלא דס"ל דמשום הגאה פורתא כזאת דלא שכיחא לא חשיב שומר שכר וקמ"ת משמע באלו מילואות (ז"מ דף לא. וסא)
דהלכה כרבי יוסף גבי ההיא דרביה חסא השב תשיב אין לי אלא לצינו לגינתו ולחורבתו מנין ת"ל תשיב מ"מ ודייק סתמא דהש"ס ה"ד
אי דמינטרא פשיטא אי דלא מינטרא אמאי לעולם דמינטרא והא קמ"ל דלא צעין דעת צעלים וכדריבי אלעזר והיינו כרבי יוסף כדמוכח
בזיבס הכונס (ז"ק דף נו. וסא) דפרין מינה רבה לרב יוסף וצבי למידק דמריבין חורבתו שאינה משתמרת דאי משתמרת היינו בינו אלמלא
שומר חנם הווי ומשני רבי יוסף לעולם דמינטרא וכרבי אלעזר וי"ל דרבה קיצלה מרב יוסף משום דלדידיה נמי לא ניחא דהא מודה
רבה לרב יוסף צעלי חיים דנקטו להו ניגרי צרייתא דצבו נטירותא איצתא דתירא חסא וקרא צבעלי חיים כתיב לא תחא רהא את
שור לרב ויהי צעלי לתמוך דרבייה דקרא אופן תעשה דקרא אלא כנגד חוב מפסיד משמע דשמואל אפי' לפ"ה א"ע"א דלא פריש כמפורש
דהא טעמא דרבה דהווי ש"ח משום דמאי הגאה קממטי ליה א"נ איצטרין קרא לאשמעינן דלא נישכזיה ש"ס משום פרוטה דרבי יוסף
או משום דרמחנא שעזדיה צע"כ ועי"ל דרבה לא קיצלה אלא מתחלה לא עלה על דעמו להוכיח דינו מזה אלא לאסתמחא בעלמא
נקט קרא לדריבי וצרייתא דהכונס (סא) דדריש מקרא דהווי ש"ס לאסתמחא היא ורבה נמי מודה דעיקר קרא לא אחא אלא כדריבי
אלעזר כדמסיק הש"ס צדקה אלו מילואות (ז"מ דף נט. וסא) וסוגיא דהסא אחיה נמי כותביה וה"פ אי דמינטרא למר מגניבה ולמר
מפשיעה פשיטא דלאשמעינן דש"ח הווי לא איצטרין קרא כדפרי' ומינטרא דאלו מילואות לרבה כלא מינטרא דהכונס (ז"ק דף נו.
וסא) ולפירוש הקונטרס נראה היה דהלכה כרבי יוסף דפריש לימא דרבי יוסף תנאי היא ומילתיה דרבה ודאי תנאי היא דר"ע לית ליה
דרבה וקיי"ל כר"ע אכל אין לפרש כן אלא אדרבה אית לן למימר דרבה ודאי לאו תנאי היא אלא כ"ע אית להו דרבה וזדשמואל קמיפלגני
ור"ע מודה דש"ח הווי על המשכון מה שהוא יותר על החוב אכל כנגד חוב מפסיד משמע דשמואל אפי' לפ"ה א"ע"א דלא פריש כמפורש
דמי כדפרי' לעיל ומתני' דקלט הלוואתי עליו ז"ל דאדכ המשכון היינו בפשיעה דאי לאו הכי לא היה מחייב צמה שהוא יתר על החוב
ואדרבה יש להוכיח דהלכה כרבה כדמסיק הש"ס בהאומנין (ז"מ דף פג. וסא) אלא מחוורתא מתני' דלא כרבי אליעזר והשתא לוקמה
כ"ע לרב יוסף במלואה שא"צ למשכון אלא משום דקיי"ל כרבה דמסיק אצידת דהלכתא ועוד ראה מפרק א"מ (סא דף כט. וסא) גבי
פלוטא דרבי טרפון ור"ע דמה יהו דמים מוכח בגמ' לרב יוסף דמשום דשור ליה רבנן לאישתמושי בבו הווי עלייהו שואל ובסיפ'
המפקיד (סא מנ.) גבי מפקיד מעות אכל שולחני ס"ל לר"נ דקיימא לן דהלכתא כותביה דידי דאף ע"פ שמשמטם בהן לא מחייב באונסין
והיינו דלא כרבי יוסף ואין לחלק משום דגבי אצידת בלא"ה הווי ש"ס בלא היתר תשמשי לפיכך על ידי היתר תשמשי נעשה שואל דאטו
אם יוסף שכר לשי"ש ועשה שואל ועוד דקיי"ל כי כרבה לרב יוסף רב יוסף רב יוסף רב יוסף ועשה ענין ומתנא אפי' שיש מפרשים דהווי דוקא במילי דצבא
בתרא ליתא דצדקה מי שאחזק (גיטין דף עד: וסא) פריך והא קיי"ל כרבה והשתא הא דאמרנא בפ"ק דפסחים (דף ה:) גבי חמץ כיון דאילו
מייגיב או מיתביד זרשתייכו קאי כדידכו דמי היינו מייגיב או מיתביד באונס דאי לא מחייב באונסין אפי' מייגיב באחריות גניבה ואצידה
אין זקוק לצער דאי לאו הכי ישראל שהלוה לעכו"ם על חמצו יאסר בהנאה בלא דר' יחאק ורבנן נמי אמאי פליגי שהרי חייב באחריות גניבה
ואצידה מדשמואל דקיימא לן כותביה כיון דקיימא לן כרבה אלא ודאי כיון דלא מחייב באונסין לא מיקרי חמצו מיהו מדרבי יחאק א"ע"א דלא
מחייב באונסין כדפרי' לעיל אסור בהנאה כיון דקני ליה והווי שלו אכל שומר לא מחייב לצער אם לא מקבל עליו אחריות אונסים
מיהו אי הווי פסקין כרבי יוסף לא היינו צריכין לומר שזריך אחריות אונסים לענין חמץ דאיצטרין דרבי יחאק לאסור חמצו של עכו"ם
הממושכן ביד ישראל דפרוטה דרבי יוסף לא שייך צעכו"ם דליכא מלואה ועוד דלפני' שומר שכר גמור לעכו"ם לא מחייב דגבי
שומרים כתיב רעהו ואיכא למעוטי עכו"ם כמו הקדש ובה"ג בהלכות פסח כתב דחייב לצער אם קיצל אחריות דגניבה ואצידה:

א) לשון זה נמצא ג"כ בחי
הר"י מנחם ז"ל לאו ע"י שס
היטב וקמ"ת משמע שם שפי'
מזון קן לפניו גמ' ואולי
דהוא הסופר מרעין סבוראי
ז"ע.

ב) חמץ כתיב סיוס קושא ז'
וחמץ כתיב הי"י מנחם ז"ל
הוא בשלמותו ע"ש.